

A TENGERPART

NAPILAP.

V. évfolyam.

FIUME, péntek, 1908. szeptember 11.

194. szám.

Kiadóhivatal (telefonszám 229)
Vicolo dell' Ospedale, Wurzer ház I. emelet.
Szerkesztőség és fiók-kiadóhivatal (telefonszám 954)
Susák Uskočka ulica 54. II. emelet.
Nyomda telefonszáma (sürgős esetekben) 920.

Előfizetési ár:
Egész évre . . . 24 kor. Negyedévre . . . 6 kor.
Félévre 12 kor. Egy órára 2 kor.
Egyes szám ára 6 fillér.

HIRDETÉSEKET
kiadóhivatal mérsékelt áron számít.
Hivatalos hirdetések 6 hasábos petít sorja 40 fillér.

Nemzetközi tengeri fegyverkezés.

— Mi veszélyezteti a békét. —

Az angol admirális két fehér könyvet adott ki a napokban. A fehér könyv adatai könnyen áttekinthető képet mutatnak az európai nagyhatalmak örült fegyverkezéséről. Az egyik könyv a főbb hatalmak tengerészeti kiadásait tünteti föl, míg a másik a különböző hajóhadak viszonylagos erejét mutatja.

Az alábbi táblázat először a megnevezett hatalmak összes tengerészeti kiadásait és ezután új építésekre fordított összegeket tünteti fel az utolsó tíz év folyamán.

	Összes kiadás korona.	Új hajók épít. korona.
Nagybritánia	7.647.531.048	2.542.483.512
Franciaország	3.026.928.672	1.273.481.400
Oroszország	2.501.413.170	882.230.512
Németország	2.590.261.752	1.217.574.168
Olaszország	1.243.671.832	319.292.952
Egyesült-Állam.	4.448.263.296	1.506.446.988

A fehércsoknyvek kibocsátásával az angol kormány természetesen az volt a célja, hogy megnyugtassa azokat a kritikásokat, akik már veszélyben látják az angol flottát, sőt magát Angolországot is. Egyúttal elakarja hallgatni a professzionális lármázókat is, és agitációjukat ellensúlyozni. Az első célt már a fenti táblázattal kell elérnie. Ezek a számok azt mutatják, hogy Angolország az utolsó évtizedben többet adott ki hajóépítésekre, mint a két legnagyobb kontinentális tengeri hatalom, Franciaország és Németország együttvéve. Ami pedig az összes tengeri kiadásokat illeti, Angolország pláne három nagyhatalomnak felel meg, hiszen az angol kiadások alig kevesebbek, mint a három legközelebbi európai hatalom Franciaország, Németország és Oroszország kiadásai együttvéve.

Az utolsó három esztendőben új hadihajó-építésekre fordított összegeket világosabban tünteti föl a következő táblázat:

	1906—7-ben millió korona	1907—8-ban millió korona	1908—9-ben millió kor.
Nagybritánia	161,6	221,4	207,8
Franciaország	136,8	122,1	127,8
Oroszország	109,8	68,3	64,8
Németország	128,2	150,8	200,7
Olaszország	32,6	33,5	44,7
Egyesült-Áll.	206,4	162,8	187,1
Japán	18,0	77,5	71,2

Ez a táblázat azt a nagyfontosságú tényről tárja föl, hogy — Olaszország kiadásainak csekély emelkedésétől eltekintve — Németország a világ egyetlen tengeri hatalma, melynek új hadihajó építésekre szánt kiadásai az utolsó három esztendőben folyton és pedig rohamosan szaporodtak. Az összes többi tengeri hatalmak és különösen maga Angolország éppoly rendszeresen és folyton leszállították ebbeli kiadásukat. Kétségtelen tehát, hogy a tengeri fegyverkezés terén Németország „vezet.”

A második fehércsoknyv a fontosabb tengeri hatalmak flottáinak nagyságát tünteti föl 25 évnél nem régebben készült hadihajóiban és 20 évnél nem régebben készült pécélos cirkálóhajóiban és torpedóiban:

	Hadihajók	Cirkálók	Torpedók
Nagybritánia	57	34	154
Egyesült-Államok	25	13	25
Franciaország	21	19	75
Németország	22	8	83
Japán	11	11	58

Ezek a számok ismét csak azt mutatják, hogy Angolország ereje nagyon is erős két hatalom erejénél felel meg és hogy az angol kapitalista, egyelőre egészen nyugodtan alhatnak. A jelenlegi építkezési tervek szerint a mai viszony a legközelebbi esztendőben erősen Németország javára fog eltolódni, ha Angolország szociális kezdekkel nézi Németország kihívó fegyverkezését. De éppen erre a legcsekélyebb kilátás sincsen.

Már most is nagyon erős az agitáció, mely azt követeli, hogy minden hajó ellenében, melyet Németország elkészít, Angolország azonnal kettőt építsen és nem lehet kétség az iránt, hogy ez irány végre győzni fog Angolországban. Bármiképp erőlködik is Németország, bármennyit kell is a német népnek vérezni uralkodóinak hatalmi örjögése következtében, Németországnak nem fog sikerülnie tengeri hatalmát Angolországhoz viszonyítva szaporítani.

De az idézett számok nemcsak azt a tanulságot nyújtják, hogy a hajóépítésekre kiadott milliókat a szó szoros értelmében a tengerbe dobják. Azt is mutatják, hogy ez az örült gyilkos verseny nem tarthat soká. Hiszen már eddig is oly rémületes összegeket nyelt el, hogy nemsokára el kell érkeznünk ahhoz a ponthoz, melynél maga a tényleges háború olcsóbbnak tűnik föl. Az a veszély áll fenn, hogy a népek csakhamar meg fogják unni ezt a kínzást és inkább szemébe néznek az olcsóbb rémületes végnek, mintsem tovább tűrjék a végnélküli rémületet.

— A végrehajtási novella és Fiume. A P. H. írja az alábbi — sajnos minden tekintetben igaz — dolgot: Már a kis alapvizsgáló gólyának tudnia kell a: az alaptételt, hogy az állam az azonos törvények alatt álló polgárok összességét jelenti. Ha ez a tétel valóban igaz volna, a mi szép hazánk nem volna állam, legalább ezt mutatja az új végrehajtási novella, melynek egy bekövetkezendő hatását megirigyelhetné a armelyik francia bolhözatiró. Vitakoztak e novella felett sokat és sokan, de közben elfeledtek a szabad kikötővárosról, Fiuméről. A törvény ugyan felhatalmazta a kormányt, hogy a novellát Fiumében is életbe léptesse, ha jól esik, de persze nem esett jól a miniszternek s ilyen bolond állapot szülője lett az új törvény: Fiumében nem lévén hatályban a törvény, a kereskedők-

nek nem is kell bejelenteni a követeléseket. Tehát ők fognak foglalni szeptember 10-én tul is ágyat, ágyneműt, családi képet, varrógépet s fizetést az utolsó garasig. Igen ám, de az exequált uri embert áthelyezik a tél folyamán Budapestre s ő felhossa magával azt a holmit, amit Fiumében foglaltak, de Budapestre már e foglalás érvénytelen. Vagy talán érvényesítik s Budapestre árverezik azt, amit foglalni sem szabad. De még rosszabb a dolog, ha egy buapesti adóst helyeznek át Fiuméba. Budapest mentes gyermeke dunyhája s amint Fiuméba ér, menten lefűleli a budapesti hitelező fiúmei ügyvédje! Szeptember 10-től a Fiuméba való áthelyezés súlyosabb lesz a börtönnél s egyszerűen közveszedelmes lesz a tengerparti üdülés. Mert Fiumében érvényes a személy megmotosása s az adósok börtöne. Ez utóbbit 1878-ban eltörölte a horvát bán s Fiumében is csak pro-forma érvényes, de ha macerálni akarnak valakit, igenis érvényes lehet. Tehát a budapesti hitelező dühöng, mert a kezét köti a novella. Az adós két ládával, felesége fülében arany fülbevalóval, gyermeke nyakán kis aranykereszttel, üdülni akar pár hétig valami rokonnál Fiumében. A pályávaron elébe áll a budapesti hitelező zord megbizottja: elszedi a ládát, az érmet, a függőt — egész életére diszkreditálja a szerencsétlen adóst — a jogegység nevében: mert Fiume, kereskedelmünk állítólagos gócpontja, nem hogy nem élvezzi a magyar törvények védelmét, de félszázaddal utána van a modern osztrák jognak s a legutolsó horvát község jogviszonyának.

De miért ne lépne életbe Fiumében a novella? Mert nem lehet: maga a törvény azt mondja, hogy szükséges egyidejűleg életbe léptetni a most nálunk e novellával részben hatálytalanított 1881-es végrehajtási törvényt, ehhez pedig szükséges magát az egész alapot, amire lerakva van, reformálni. Szükséges volna feltétlenül a sommás eljárás bevezetése, szóval, miután semmi előkészületről szó sincs s minden jóakarát is megtörne az utonom párt ellenkezésén — évek hosszú során át szomorú s bohózat jogi torzokat fog szülni a jogegység nevében a novella — kereskedelmünk emporiumában!

A magyar munkás becsülete.

Azt, hogy néhány amerikai nagyvállalkozó magyar munkásokat kér bányába, (a napokban egy pennsylvaniai bánya 5000 elbocsátott magyar munkás újra való felvételét határozta el. — A szerk.) sokféleképpen fogják magyarázni. A leggyakoribb lesz a glosszák között az, hogy ezzel éppenséggel nem büszkélkedhetünk.

Az amerikai gyárosok kívánsága nem azt bizonyítja, hogy a magyar munkaerő kiváló s elsőrangú, hanem azt, hogy a magyar munkás határtalanul igénytelen, megelégszik majdnem baromi színben levő életmóddal és ennek következtében olcsóbban is adhatja el munkaerőjét. Hogy ez nem szimpla hipotézis — folytatják az okoskodást — bizonyosság rá az, hogy a magyar munkásokat nem kvalitásukért keresik; hiszen az amerikai gyárakban csak a szó szoros értelemben vett izomerü érvényesülhet s tanulás, rátermettség, talen'um, művészeti készség ott nem érvényesülhet. Ha tehát keresik a magyar munkást, teszik ezt csak azért, mert olcsó, még a kínai kulinál is olcsóbb és így veszedelmes versenytársa a magasabb kulturigénnyel bíró amerikai munkásnak.

Hát ez igaz. Csakhogy ezt a következtetést nem szabad szó nélkül hagyni. Ez

a következtetés úgy tünteti föl a magyar munkást, mint haaz egyenesen a kultúra és haladás ellensége lenne — akkor, amikor a színházba jár, újságot olvas, minden nap húst evő amerikai munkás helyére lép, ő, aki „kulturát” egyáltalában nem fogyaszt, csak nyers ugorkát eszik és pálinkát iszik.

A magyar munkás Amerikában csakugyan nem eszik mindennap húst, színelőadásokat is csak ritkán néz meg és a betűolvasással sem rontja el a szemét. Mindamellett nem szabad azt hinni, hogy azért él így, mert nincsenek nagyobb igényei és a kultúra iránt pedig teljesen érzéktelen. Mindenki tudja, hogy tudatosan szállítja le igényeit, hogy takarékoskodhassék, hogy a megtakarított pénzt azután visszavihesse hazájába. Itt pedig nem pálinkát vásárol az összegyűjtött pénzen, nem is dorbézol, hanem majdnem mindig az az első dolga, hogy házat épít magának.

Ha valaki végig járja most a felvidéki falvakat, meglepetten fogja látni, hogy a rongyos, düledező, piszkos, csunya viskók között sűrűn emelkedik ki a hófehér, cserepes fedelű tágas, barátságos parasztházak. A helybeliek a látogatók kérdezősködésére mindig ezt válaszolják:

— Amerikai pénzen épült.

Tehát a magyar munkásnak amerikai takarékoskodása elsőrangú kultúrfeladatot teljesít. Mert hiszen az egészséges, tiszta tágas lakóház a kultúra legelső feltétele. Annnyira az, hogy a szociálista álmodozók arra az esetre, ha a szociálisták kezükbe kerítik a hatalmat, az új társadalom első kötelességeként elegendő lakóházak építését emlegetik.

De annak a magyar munkásnak amerikai igénytelensége a kulturának még egyéb ágaiba is behatol. Ha a magyar munkás Amerikában nem lenne igénytelen, nem jöhetne vissza Magyarországra s itt nem terjeszthetné az amerikai igényeket. Tudjuk, hogy az Amerikát megjárta munkással se a szolgabíró, se az ispán nem bánhatik úgy, mint a falujának határát túl nem lépő legénygyermek. A Mikszáth „ja szom dzsentlemenje!” nemcsak a novellában van meg, hanem él a falvakban is. Az „amerikai” főnhordja az orrát, itthon már újságot is olvas, a városokból hozza a legújabb híreket, a mászársonak, meg a boltosnak legjobb vevője.

Bizonyosra vehető tehát, hogy a magyar munkás amerikai igénytelensége nem vész el teljesen a kultúra számára: földuzzasztja az a kultúrát, csak hogy nem Amerikában, hanem idehaza, amin bizony mi csak örülhetünk. Sőt bátorsággal lehet állítani, hogy az éveken keresztül tenger fáradtságával összegyűjtött pénzecske sokkal nagyobb kulturakovács, mint az a könnyen megkezesett napi két-három dollár melyet a nagygényű amerikai még aznap szélnek ereszt.

Előfizetési felhívás.

Szeptember 1-re új előfizetést nyitottunk „A TENGERPART”-ra, amely Fiume egyetlen számottevő magyar napilapja s jól értesültsége valamint őszinte s törhetetlenül sovén magyar politikája miatt méltán számíthat minden magyareMBER támogatására.

Aki még nem előfizetője lapunknak, siessen leróni azt a kötelességét, amelylyel minden magyar ember a közjóért munkálkodó magyar sajtóval szemben tartozik.

„A TENGERPART”

most már ötödik esztendeje szolgálja mindenkitől függetlenül azországnak ezen a végpontján a magyar nemzeti és gazdasági érdekeket s mennél erősebbé tesszük, annál jobban felelhet meg nagy hivatásának.

Előfizetési árak:

Égész évre 24 korona
Fél évre 12 „
Negyedévre 6 „
Telefon 229. sz.

„A TENGERPART”
kiadóhivatala.
Vicolo dell'Ospedale
Wurzer-ház I. em.

Közleményeink csakis a forrás megnevezésével vehetők át.

UJDONSÁGOK.

— **A kormányzó elutazott.** Nákó Sándor gróf fiumei kormányzó tegnap este 8 órakor rövid két és fél napi fiumei tartózkodás után elutazott Velencébe.

— **Házasság.** Dr. Szegő Gyula, városunk rokonszenves magyar ügyvédje e hó 8-án esküdtött örök hűséget a verseci izraelita templomban Adler Margit kisasszonynak.

Fogel Viktor, a fiumei fővármivatal tisztviselője e hó 15-én tartja esküvőjét a háromszékmegyei Bodolán L. Győrbíró Iluska kisasszonnyal.

Dely Gyula helybeli államvasuti tisztviselő eljegyezte Hercegh Esztiike kisasszonyt Turkevén.

— **Az oceán gyermeke.** A tegnap ideérkezett „Pannonia” Cunard-gőzös kapitánya jelenti a révhatóságnak, hogy a gőzös fiumenewyorki útján Haszonics Erzsébet 23 éves magyar nő egy egészséges fiugyermeket szült. Az anyát és gyermeket a hajóorvos vette ápolásába ki a hajó kikötése után mindkettőt a newyorki közorházban helyezte el.

— **Halálozás.** Sauer Arthurt, a magyarhorvát tengeri gőzhajózási részvénytársaság tisztviselőjét súlyos csapás érte. Atyja, Sauer Ede nagykanizsai magánzó e hó 7-én hosszas betegeskedés után 75 éves korában elhunyt.

— **A kikötőből. Szeptember 10-én.** Érkezett: „Cabato” osztrák gőzös Triesztből üresen. Indult „Szápary” magyar gőzös Marseillebe 240 tonna fával és 70 tonna vegyes áruval; „Brescia” angol gőzös Liverpoolba 150 tonna liszttel, 200 tonna cukorral és 60 tonna vegyes áruval; „Voturno” angol gőzös Londonba 360 tonna cukorral, 400 tonna liszttel, 60 tonna vegyes áruval és 100 tonna fával; „Fieramosca” olasz gőzös Bariba 230 tonna fával és 60 tonna vegyes áruval.

— **A nyári hajóraj gyakorlatai.** Az osztrák-magyar nyári hajóraj szeptember 6-tól 11-ig tartja a záró hadgyakorlatokat az isztriai szigeteken Montecuccoli gróf tengernagy parancsnoklásával. A nyári gyakorlatokban résztvesz az I. és II. hadosztály, az előbbi Ziegler, az utóbbi Stancic tengernagyok vezetésével, alatt továbbá a kos-cirkálók flottája Kunsti ellentengernagy vezetésével. Az összes hadihajók teljes felszereléssel gyakorlatoznak. A gyakorlat után a nyári hajóraj Pólába vonul, ahol a flotta egy részét leszerelik.

— **A vasuti szerencsétlenségek és az új üzletvezetőségek.** A legutóbbi hetekben szinte a vasuti sínekre huzódott a halál. Mint ha megunta volna már az évezredes gyalogjárást, gyorsvonaton, személy-, sőt tehervonaton utazik az emberekért. Napról-napra megdöbbentőbb szerencsétlenségek hírért olvassuk az újságokban. Nap-nap mellett halljuk remegve, zogy itt, meg ott a vasut embervérben gáhol.

Bár a mi vasuti üzemünk világszerte a legjobb kezekben van, mégis nagyon sok tenivaló merül fel egy-egy váratlan szerencsétlenség nyomán. Most a kormány a balesetek elhárítására elhatározta, hogy az államvasutak igazgatóságának újjászervezését haladéktanul megvalósítja. Ettől reméli a vizzásságok megszüntetését.

Mint értesülünk, Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter már legközelebb, az őszi ülészak elején törvényjavaslatot terjeszt a parlament elé az államvasutak adminisztrációjának decentralizálása, illetve a jelenlegi központi igazgatóság megszüntetése tárgyában.

A törvénytervezetben arról van szó, hogy az üzletvezetőségek eddigi számát hárommal szaporítják és az üzletvezetőségeket átváltoztatják igazgatóságokká, melyek egyenesen a kereskedelmi minisztérium alá lesznek rendelve. Ezek az igazgatóságok — épen úgy, mint Ausztriában és Poroszországban — teljesen önálló hatáskörrel fogják a kezelésükbe osztott vasuthálózatot adminisztrálni. Természetes dolog, hogy ily kezelés mellett lényegesen kevesbedni fognak a bajok, melyeket a mostani nehékes és lassu központi igazgatás idézett elő. Az adminisztráció újjászervezésével kapcsolatban a személyzetre nézve is új intézkedéseket léptetnek életbe, melyek a fegyelem fokozására fognak irányulni.

— **Ujabb letartóztatások a nagyszerb propaganda ügyében.** Zágrábból jelenti tudó-

sítónk: Akkarti ügyész és Kosutich Mirko vizsgálóbíró ujabban a vrginmosti és piszárovinai járások falvaiban jártak s Bovicsban egy Jovánovics nevű szerb földmivesnél házkutatást tartottak, akiknél Pribicsevics képviselőnek több levelét foglaltak le. Kirin faluban Szmircs tanítónál több levelet és táviratot koboztak el. Sztipan faluban pedig a templom pénztárát akarták megvizsgálni, mert egy följelentés szerint az egyházi pénz. politikai célokra fordították. Milics plébános azonban Károlyvárosban járt, ezért csak a plébános lakásán tartottak házkutatást, ahol szintén több levelet foglaltak le. Vrginmostban Momcsilovics tanító lakásán is több levelet koboztak el. A gyanúsítottak közül többet letartóztattak és hoinap szállítják őket Zágrába.

— **Nagy verekedés a horvát nótá miatt.** Tegnap délután a „Danubius” hajógyár több munkása négy kocsin a Susák melletti Szent Annába rándult ki, ahonnan éjjel felé tértek vissza jókedvűen a városba. Az egyik kocsi bakján egy horvát harmonikás zenész ült, aki a szentannai korcsmában szegődött hozzájuk és muzsikájával szórakoztatta a kirándulókat. Az Adamich-tér közelébe érve, a Giovine Fiume ott posztoló tagjai a horvát nóták hallatára megtámadták a négy kocsi.

Ezek gyors iramban elmenekültek a Deák-korzó felé, itt azonban a csukott vasuti sorompónál meg kellett állniok, uolyerték őket. Ery pillanat alatt általános verekedés és kavardás keletkezett a két ellenséges csoport között, amit a horvát muzsikussal arra használt föl, hogy sötétben gyorsan eillanjon. Több száz ember gyűlt össze a verekedés színhelyén és a nagynehezen előkerített rendőrség természetesen — a négy kocsi megtámadott utasait kísérte be. A rendőrségen azután kiderült, hogy az elővezetettek mind muggiai, trieszti és polai olaszok, akik maguk is véletlenül tulajdonítják, hogy a harmonikás mindenféle egyéb nótá után horvát dalokat játszott ép a városban. E kimagyarázás után az elpáholt olaszokat peisze ismét szabadonbocsátották.

— **Vendetta.** Palermo mellett egy kisebb vasuti állomáson sok baja volt Veneziano állomásfőnöknek egy Esposto nevű vasuti hordárral, a ki különféle visszaéléseket követett el. A hordár végre bosszút akart állani a sok barmegérdemelt szidásért, Kétsövü pisztolyból rálőtt a főnökre, akit jobb derekán megbesesített. Erre dulakodni kezdtek és a kiáltásra és zajra berohant a főnök felesége is. Espost ekkor az asszonyt támadta meg. Közben Veneziano, aki már erejének fogytán volt, sikerült a lépcsőre menekülnie s itt iolytatódott a dulakodás, miközben a dühös hordár az asszonyra is rálőtt. A hivatalnokoknak végre sikerült megfékezni a dühöngőt, aki erre öngyilkossági szándékból két szublimát pasztillát nyelt le. Az éppen berobogó vonaton két csendőr is érkezett, akik a hordárt megvasalták és megmotozták. Találtak nála egy második pisztolyt, egy tört egy hegyes szicíliai kést és sok patront.

— **Kompolthy Jób kínai postaigazgató.** A kínai kormány — mint Yochowból írják — Kompolthy Jób volt tengerészkapitányt a kínai posták helyettes aligazgatójává nevezte ki Hankow székhellyel. Derék honfitársunk, akinek rendkívül érdekes utleírásait többször nagy élv zettel olvashattuk a fővárosi lapok tárcarovaiban, már hosszabb idő óta él Kínában, ahol a kínai kormány megbízásából a nagy folyamok mentén a postaszolgálatot szervezte.

Kompolthy Jób tudvalevőleg fia a tavaly elhunyt Kompolthy Tivadar volt fiumei lapszerkesztőnek s egyidőben lapunk munkatársának és sógora Acél helybeli felsőbb leányiskolai tanárnak, ki Kompolthy Tivadar egy leányát bírja feleségül. Kompolthy Jób új méltósága a helybeli magyar kir. tengerészeti akadémiára is dicsőséget hoz, amennyiben Kompolthy ezen intézetnek végzett növendéke.

— **Uj torpedó felszerelés.** Az osztrák-magyar haditengerészeti flotta vezetőségének megbízásából — mint Newyorkból jelentik — a napokban Jersey Citybe érkezett Hermann Hugó tengerészkapitány, akit azzal biztak meg, hogy a Standard Motor Konstruktion C.-val tárgyalásokba bocsátkozzék. Az osztrák-magyar haditengerészet vezetősége ugyanis a tulajdonában levő torpedókat új gépekkel és új találmányu viillamos felszereléssel akarja ellátni.

Távirat ◀▶ Telefon.

Aehrenthal és Wekerle.

BUDAPEST, szept. 10. Aehrenthal közös külügyminiszter ma délelőtt meglátogatta Wekerle miniszterelnököt és másfél óra hosszúra tanácskozott vele.

Rauch báró Supilórol.

BUDAPEST, szept. 10. Báró Rauch horvát bán ma egy újságíróknak kijelentette, hogy Supilo Ferencnek a Novi Listben köölt leleplezéseire semmi súlyt nem helyez. Supilónak és a horvát-szerb koalíciónak egész ténykedése oda irányul, hogy Horvátországot Magyarországtól elszakítsa.

Oberschall Adolf meghalt.

BUDAPEST, szept. 10. A magyar igazságügynek is nagy halottja van ma. Oberschall Adolf, a magyar királyi kuria elnöke és a főrendiház tagja, ma szülővárosában Liptó-Rózsahelyen, ahol a nyarat töltötte, hirtelen elhunyt.

Jászai Ignác öngyilkos lett.

BUDAPEST szept. 10. Jászai Ignác törvényszéki irodatiszt, ki a minap követett el merényletet nővére, Jászai Mari, a Nemzeti Színház nagy művésznője ellen, ma részeg állapotban egy tehervonat elé vetette magát, mely testét menten széttronsolta.

Falk Miksa meghalt.

Gyászos hírrel köszöntött be ma a táviró hozzánk. Falk Miksa, a magyar publicisztika büszkesége, az elmúlt 30 esztendő egyik legkiválóbb parlamenti férjja s az elhunyt Erzsébet királynő volt magyar tanítója ma reggel Budapesten meghalt. Falk Miksa haláláról a következő távirataink számolnak be:

BUDAPEST, szept. 10. Falk Miksa, a kiváló politikus és publicista ma reggel budapesti lakásán meghalt. Feleségének a nyár elején Karlsbadban történt elhunytá nagyon megrendítette Falk Miksát s azóta állandóan betegeskedett. A temetés után rokonaitól kísérvé Ischbe utazott, ahonnan ma reggel súlyos betegesen érkezett vissza Budapestre. A pályaudvarról mentőkocsival vitték lakására, ahol ágyba fektették. Itt alig néhány percnyi kialódás után kiszívódott. A haláleset az egész fővárosban villámgyorsan terjedt el és mindenütt mély részvétet keltett.

BUDAPEST, szept. 10. Falk Miksa halálát azonnal közölték ő felségével, a királyllyal és Mária Valéria főhercegnővel. Mindkettőjükkel a gyászhir mélyen lesújtotta, annál is inkább, mivel éppen néhai Erzsébet királyné halálának évfordulóján történt a királyné volt tanítójának és meghitt emberének a halála.

Falk Miksa, a magyar hírlapírók nesztora, publicista és politikus, született Pesten 1828 október 7-én tehát közel nyolcvan évet ért meg. Atyja jómódu kereskedő volt, de a maga hibáján kívül tönkrement. Tökéletesen a maga erejére utalva, korán megtanulta a küzdelmet. Ő volt az első, aki Petőfinek németre fordításával az irodalomban megróbálkozott. Ekkor még csak 15 éves volt. Ezután dolgozni kezdett a *Honderü*-ben és Frankenburg híres lapjában az *Elei-képek*-ben. Egyetemi tanulmányai végeztével a filozófia doktorává avattatott és 1847 őszén felment Bécsbe, hogy az ottani politechnikum hallgatói közé iratkozzék. Itt ismeretlenül cikket küldött az akkori tekintélyes *„Oesterr.-Zeitung”*-ba, melyben Magyarország alkotmányos jogainak helyreállítását sürgette s ennek különösen Ausztria szempontjából való fontosságát fejtegette. Mindegyik cikke óriási hatást keltett. Ezután a *„Wanderer”* állandó munkatársa lett, mely lapnál közel másfél évtizeden át dolgozott. Munkatársa lett azonkívül a Bécsben megindított *Magyar Sajtó*-nak, majd a *Pes'i Napló*-nak küldözgette (fk.) jegy aitt híres cikkeit a császári székvárosból. E ragyogó cikkeivel vette meg nagy hírnek és hatásának alapjait. Nemsokára a legélénkebb, mondhatni bizalmas barátság fűzte nagyjainkhoz. Széchenyi Istvánnak Döblingből névte enél kiadott iratainak nagy részét ő rendezte sajtó alá; 1863-ban a Magyar Tudományos Akadémia éppen Deák Ferenc ajánlatára tagja közé választotta.

Schmerling a *„Wanderer”*-ben megjelent egyik cikke miatt sajtópört akasztott a nyakába, minek következtében három hónapi súlyos börtönrre ítélték. A büntetést le is iltte. Az osztrák-porosz háború lezajlása és Schmerling politikai rendszerének összeomlása

után 1866 szeptemberben Erzsébet királynéhoz szölitett, hogy a felséges asszony tanára legyen a magyar nyelvből és irodalomból. Az ő tanításának tulajdonítják azt a kiolthatatlan, rokonérzést és szeretetet, amely a bálványozott királyné a magyar nemzet iránt viseltette.

1867. decemberben Falk Miksa hazaköltözött Budapestre és átvette *Pester Lloyd* szerkesztését. Már 1869-ben megválasztották országgyűlési képviselőnek, mely minőségében 36 éven át vitt megszakítás nélkül vezérszerepet a magyar parlamenti életben. Szavának és tollának sulya evröl-évre emelkedett. Különösen mint a magyar delegáció külügyi albizottságának éveken át előadója tűnt ki klasszikus stíllü jelentéseivel.

Midőn megalakult a hírlapírók nyugdíjintézete, őt választották meg elnöknek; az írók és hírlapírók körének, az Otthonnak örökös tiszteletbeli elnöke volt. Az utolsó két esztendőben betegsége és magas kora miatt teljesen visszavonult politikai szerepléstől és a *Pester Lloyd* szerkesztését is ifjabb erőknak engedte át. Halála azért mégis nagy veszteséget jelent a magyar közéletre.

Az Erzsébet templom felszentelése.

BUDAPEST, szept. 10. Ma, Erzsébet királyné halálának évfordulóján, ment végbe az újonnan épült Erzsébet örökimadás templomának ünnepies felavatása. Már kora délelőtt nagy néptömeg lepte el a templom egész környékét és az üllői uton, ahol az új templom áll, minden házról gyászlobogó lengett. Sorban jöttek udvari hintóikon a Budapesten időző főhercegek és főhercegnők, valamennyien gyászruhában. Számos katonai és polgári méltóság és az összes katonai hatóságok képviselői is résztvettek az istentiszteleten.

Pontban tizenegykor érkezett meg a király kocsija, a portalt álló közönség éljenzéstől kísérvé. Az ünnepi gyászmisét Samassa József egri bíboros-érsek celebrálta nagy papi segédlettel. Az istentisztelet után a király visszahajtatott a budai várba.

Minden a kihordás vagy szétküldés körül felmerülő panaszt levelezőlap vagy telefon útján szíveskedjenek nekünk bejelenteni.

CIGALE

tengeri fürdő

Lussinpiccolo mellett. — 200 kabin.

„De la Ville“

szálloda, kávéház és étterem.

FIUME, Deák-korzó.

Az átutazó és a helybeli magyarág legnagyobb és legkedveltebb találkozó helye.

Tulajdonos
Szentgyörgyi Ferenc.

Catti György utóda

cs. és kir. udvari szállító

GYÓGYSZERTÁRA

a városi torony mellett.

Ajánlja magát minden orvosi rendelés azonnali és exakt elkészítésére. Kapható minden gyógyszerészeti különlegesség, gyógyszerzappanok, az összes ásványvizek, toalett-cikkek és szépitőszerek stb. stb.

A felszámolás alatt levő Fiumei Butorgyár Részv. Társ. (Via Macello 6) mindennemű

szalon-irodai s kávéházi széket

s egyéb butorberendezéseket mélyen leszállított áron ad el.

Helyiség változás.

Bátorkodom a n. é. közönséggel tudatni, hogy az eddig a Via Andrassyban fennállt

kávé- és tejszarnokomat

a Piazza Elisabetta és Via Adamich sarkára (az Adria palotával szemközt) helyeztem át.

A n. é. közönség szives pártfogást kéri tisztelettel
Telefon 534.

Fleischhacker C.

Első fiemei magyar uri és női fodrász terem az Adria Palotában.

Külön női teremben hajmosás, fésülés, és mindennemű modern hajmunkák végeztetnek.

Az uri teremben pontos és jó kiszolgálás.

Titanit a modern kor legjobb robbantó anyaga.

Nem fagy. Teljesen veszélytelen. Nagyon olcsó. Hatása rendkívül erős. Kivánatra díjtalan próbarobbantások.

Képvisele: Piazza István, épít. vállalkozó
Fiume Rastocine 348 Telefon 945.

A FIUMEI KERESKEDELMI BANK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

ADRIA PALOTA FIUMBAN ADRIA PALOTA

betétkönyvek és folyószámlák után

4% netto kamatot

térít meg feleink.

A járadékot a bank önmaga viseli.

Marse L. Fiume

Via Governo (Corso).

Újonnan érkezett szalma- és nemezkalapok a legelső bel- és külföldi gyárakból. Gyermekek-különlegességek. Panama-kalapok.

Élő virágcsokrot,

koszorút, virágdiszítést bármely alkalomra izlésesen s olcsón készít Kovács Teréz virágkereskedése Fiume, Corsia Deák 30 (az Ossoinak-ház kapubejárataiban).

Cserepes növényben nagy választék.

Vegy tisztító

és szabóműhelyemet

ház lerombolása miatt áthelyeztem

Via Cappuccini 6.

A n. é. közönség további bizalmát és nagy megrendelését várva tisztelettel
Löwinger Mór.

Levelező-Lap hívásra készséggel házhoz megyek.

Használt és új zsákok raktára.

Bel- és külföldi gyártmányu új és használt zsákok vétele és eladása.

Rupnik Emil

Ürményi-tér 6. sz. Steinmann-féle ház.

Telefon 226. sz.

Telefon sz. 19. Telefon sz 19.

Wellmann Testvérek

Vas- és fémáru kereskedés

Via del Pozzo 2 — FIUME — Via del Pozzo 2.

Raktárak Via delle Piile 4 és Scoglietto 2. sz.

ajánlják dusan felszerelt raktárakat vas- és fémáruban, mindenféle szerszámokban és épületvasalásokban.

Feliratok — Másoló prések. — Sulyzók.

Nagy raktár hidas-, tizedes és konyha-mérlegekben

„KOMET” önműködő ajtózáró készülék.

Forgópisztolyok. — Szobapuskák. — Töltények.

II.

LIDO-VELENCZE

Klimatikus gyógyhely és tengeri fürdő. — Nagy kinesiterapiai intézet. — A nagy fürdoházban kávéház és étterem tágas terrasszal a tengerre. — Naponta hangverseny.

Grand Hôtel des Bains

Grand Hôtel Lido Hôtel Villa Regina

Julius 1-én megnyílik az új

Excelsior Palace Hôtel

Dependanceok és villák.:

Elena — Jolanda — Ortensia — Maria — Emma — Elisabetta parkkal, tennispályákkal stb.

Nagy hangversenyek, színház és változatos szórakozások.

Cim: BAGNI LIDO - VENEZIA.

A DREHER ANTAL-féle egyesült sörgyárak
részvénytársaságának.

(gyár Budapest-Kőbánya) FIUMEI FŐRAKTÁRA.

Iroda: Űrményi-tér 6. — Telefon szám 22.
Jégyár: Canale-utca, Steinmann-ház.

GYÓGYHATÁSÚ DUPLA MALÁTA SÖR

Orvosok által ajánlott gyógyító hatású sör. A sör hetenként 25 majolika palackot tartalmazó eredeti ládákban érkezik frissen a gyárból. — Ezen kitűnő sörön kívül állandóan raktáron van kiviteli és márciusi sör, 1/4, 1/2 és 1 hl.-es hordókban és 50 fél literes palackot tartalmazó eredeti ládákban

Vendéglősök rendelésre barna dupla maláta sört is kapnak. — Bárhova házhoz is történik szállítás.

DETAIL ELÁRUSÍTÁS: minden jobb fűszer- és csemege-üzletben.

Mindenkor friss csapolás:

Főképviselet: Rupnik Emil, Űrményi-tér 6.

Az új bérlő által teljesen újjáalakított és kiválóan vezetett

THERAPIA PALACE - CIRKVENICÁBAN

kitűnő ellátást és kifogástalan kényelmet nyújt mérsékelt áron.

Villanyvilágítás, házi fürdők, remek fővényű tengeri fürdő, saját tehenészet, jégyár stb. Orvos a házban.

Felvilágosításokkal készséggel szolgál Az Igazgatóság.

Bonbonnière Mőve

Előkelő Mulató

Abbazia Bristol - szálló

Estéknként nemzetközi varieté-előadások kizárólag elsörendű művészi erők felléptével.

Kitűnő szellőztetés.

A fiumei közönség és az idegenek figyelmébe!

— o —

A legelső rendű uri és női divat-különlegességek

Fiumében kizárólag

Alpron Attilio

cézgnél a Corsón kaphatók.

VELENCE - LIDO PENSION CORNE D'OR

Egyetlen nemzetközi családi penzió a Lidon, csendes fekvésben, gyönyörű kerttel és tágas verandával. Teljesen zanzari mentes.

Kitűnő bécsi és magyar konyha

Teljes penzió 7-10 liráért.

Május, június és szeptember havában mérsékelt árak valamint szobák ellátás nélkül is.

Villamos vasúti és hajóösszeköttetés.

(A hajó kikötő helyétől mindjárt jobbfele menni).

CRNKOVIC

szálloda, penzió és kávéház.
CIRKVENICA.

A fürdő központján, közvetlen a tengerpart mentén, a mólótól 2 percrenyire.

Kitűnő magyar és német konyha.

Kitüntetve a német orvos kongresszus által.

Eredeti magyar és német fajborok valamint Müncheni és Pilseni sörök.

Utazóknak és kirándulóknak kiválóan alkalmas hely.

Olcsó árak.
Pontos kiszolgálás.

Tulajdonos: CRNKOVIC JÓZSEF.

NEW-YORK

áruház

FIUME, Via Andrássy I. sz.

az általánosan elismert legolcsóbb bevásárlási forrás férfi és női divatcikkek és rövidáruban.

SPORT VENDÉGLŐ

Fiume, via Germania 2 a Jellačić kaszárnya mellett.

Izletes magyar konyha. - Kitűnő borok.

Kőbányai Polgári Sör.

KUMIN FERENCZ vendéglős.

ABBAZIA VILLA MELANIE

Szabados penzió

Előkelő magyar otthon közvetlenül a tenger partján saját fürdővel és kitűnő konyhával. — Mérsékelt árak.

Kívánatra díjtalan prospektus.

SAVOY RESTAURANT

Ponte Goldoni — VELENCE — San Marco.

Az előkelő idegenek találkozó helye.

Luncheon és diner fix áron — és étlap szerint. —

Tulajdonos: Leopold Alfréd.

Első fiumei magyar kárpitos és diszító

Fiume, via Serpentina 20.

Vállal a legegyszerűbbtől a legmodernebb berendezésig minden nemű kárpitos, diszító és angol bormunkát jutányos árban.

Szives pártfogást kér **Garami József.**

a budapesti Steinschneider udv. szállító cég volt munkavezetője.

Pálma-Hajviz

a legjobb szer korpa és hajhullás ellen.

Kapható **CSIZMÁS DEMETER** fiumei első magyar fodrásznál

Via Adamich 2. sz. (az Europa szálló közelében).

és minden drogériában és fodrászüzletben.

ADRIA ÉTTEREM

— FIUME, —

Piazza Elisabetta. o—o—o Via Adamich.

A város központjában.

Idegenek találkozó helye.

Kitűnő konyha.

Minden időben friss halak.

Venier Penzió és Vendéglő

Velenice Szt. Márktér.

Szobák 2 lirától feljebb villanyvilágítással. Éttermek kilátással a Szt Márktérre.

— Kitűnő konyha minden órában. —

Procuratie vecchie 105. s. Tulajdonos (a Quadri kávé mellett) **Marco Venier.**